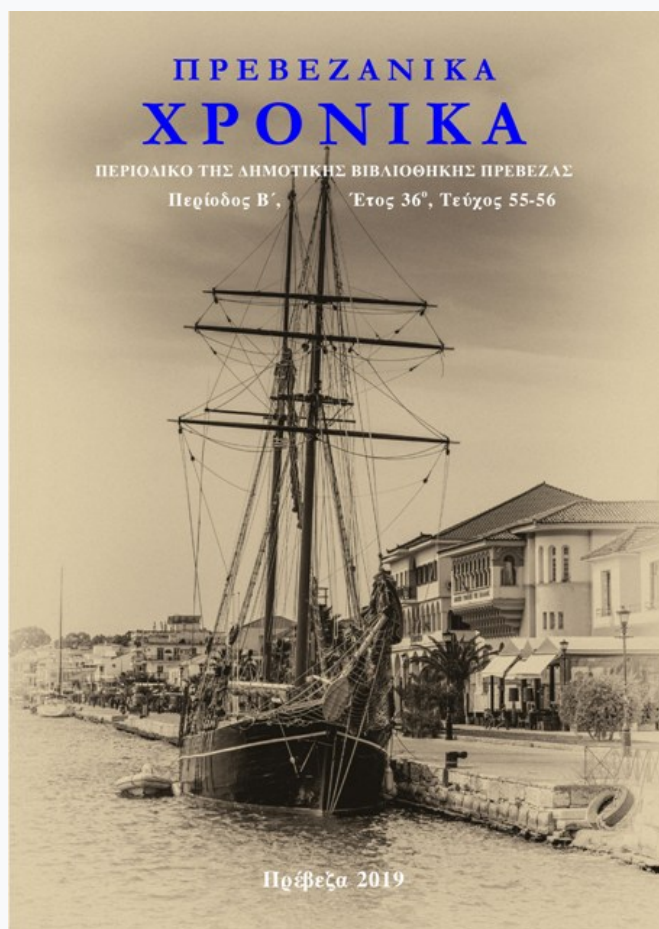

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 55-56 (2019)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 55-56 (2019)

Η γέννηση του καρυωτακισμού: Ένα μείζον κριτικό ζήτημα

Κοσμάς Κοψάρης

doi: [10.12681/prch.28244](https://doi.org/10.12681/prch.28244)

Copyright © 2019, Κοσμάς Κοψάρης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κοψάρης Κ. (2019). Η γέννηση του καρυωτακισμού: Ένα μείζον κριτικό ζήτημα. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (55-56), 305–312. <https://doi.org/10.12681/prch.28244>

Κοσμάς ΚΟΨΑΡΗΣ*

Η γέννηση του καρυωτακισμού: Ένα μείζον κριτικό ζήτημα

Αντικείμενο προς διερεύνηση στο παρόν άρθρο αποτελεί η γέννηση του κριτικού ζητήματος του καρυωτακισμού, ήτοι της προβολής το 1935 για πρώτη φορά από τον Αντρέα Καραντώνη ότι η επίδραση του Καρυωτάκη είναι νοσηρή για τους νέους του 1930. Για το συγκεκριμένο ζήτημα έχει ασχοληθεί μεγάλο μέρος της φιλολογικής κριτικής, όπως ενδεικτικά οι Ντουινιά, Γαραντούδης, Αγγελάτος, Βαγενάς, Καγιαλής. Στόχος με τη συγγραφή του παρόντος κειμένου είναι να ερμηνευτεί προσεκτικά το πρωτογενές κείμενο του Καραντώνη, ώστε να διαφανεί ότι ο μεσοπολεμικός κριτικός δεν στρεφόταν μόνο εναντίον της επίδρασης του Καρυωτάκη στους νέους, αλλά, κυρίως, εναντίον της ίδιας της μήτρας. Στοχοποιούσε τον Καρυωτάκη με στόχο τη μνημείωσή του υπέρ του νέου τότε ποιητή Γιώργου Σεφέρη που άνοιγε τον δρόμο για τη Γενιά του 1930.

Ο Καραντώνης από την αρχή του κριτικού του άρθρου του 1935 περί καρυωτακισμού καταδικάζει την καρυωτακική επίδραση ως ολέθρια για τους νέους ποιητές. Ο καταστρεπτικός αντίκτυπος της καρυωτακικής ποίησης στους νέους δημιουργούς αποδίδεται στην απόπειρα μιας υποτιθέμενα εύκολης χρήσης των εξωτερικών χαρακτηριστικών της, στην οποία συνίσταται η ιδιαιτερότητα της προσέγγισής της. Ως εκ τούτου, το ποιητικό έργο του Καρυωτάκη αξιολογείται αρνητικά ως προς την απήχυσή του ως «μοναδική περίπτωση τέτοιας ολέθριας επίδρασης που αχρήστεψε πνευματικά μια ολόκληρη λεγεώνα νέων στιχουργών».¹

---

* Δρ. Φιλολογίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, κριτικός ποίησης, θεάτρου, σημειωτικής του κινηματογράφου. Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Υπ. Διδάκτωρ Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

¹ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ Α., 1935, Η επίδραση του Καρυωτάκη στους νέους, *Τα Νέα Γράμματα*, τεύχ. 9 (Σεπτέμβριος 1935), 478-486, εδώ 478.

Ο Καραντώνης, βέβαια, χαρακτηρίζει τον Καρυωτάκη ως γνήσιο ποιητή. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, απορρίπτεται και η καρυωτακική ποίηση συνδεδεμένη άμεσα με τον καρυωτακισμό λόγω της μεταβίβασης στους δέκτες της των ιδιαιζόντων χαρακτηριστικών της όσον αφορά «στην ασταμάτητη κλάψα και στο ανακάτωμα δημοτικής και καθαρεύουσας».²

Η προσήλωση των νέων ποιητών στην καρυωτακική ποίηση δικαιολογείται κατά τον Καραντώνη μόνο για το περιορισμένο διάστημα των τριών ετών ύστερα από την αυτοκτονία του ποιητή ως προς το γενικό κλίμα «της στάσιμης εκείνης, δίχως νεύρα, και γιομάτη από νοσηρές αναθυμιάσεις εποχής» ως αιτία πρόκλησης του φαινομένου.³ Στον αντίποδα, καταδικάζεται επικριτικά η περαιτέρω υπαρξή του, ιδίως στη συγκεκριμένη περίοδο των μέσων της δεύτερης μεσοπολεμικής δεκαετίας, όπου κρίνεται ως ολότελα ανεδαιφικό «το φανέρωμα ποιητών προσκολλημένων στον Καρυωτακισμό με μια τόσο καθυστερημένη, διασκεδαστική κάποτε, μα πάντα καταστρεπτική αφέλεια, πολύ περισσότερο μάλιστα που μήτε οι νέοι της πρώτης περιόδου του Καρυωτακισμού προσθέσανε τίποτα το ουσιαστικό στην τέχνη του Καρυωτάκη».⁴

Επισημαίνεται, επίσης, γεγονός που δείχνει την ουσιαστικά άμεση σύνδεση της καρυωτακικής ποίησης με την επίδρασή της ως αλληλένδετα καταδικαστέα πεδία, ότι «το έργο του Καρυωτάκη, έργο αληθινού καλλιτέχνη, αντικαθρεφτίζει βέβαια και διασώζει ποιητικά τον ψυχικό και τον κοινωνικό ξεπεσμό των νέων μιας χαλαρής, ανήθικης, και άρρωστης εποχής μα με την καταθλιπτική επίδραση που εξάσκησε και που εξασκεί ακόμα επάνω τους (όχι τόσο γιατί επιβάλλει το θαυμασμό όσο γιατί τους παρασέρνει εύκολα στη στιχουργία με την ξεγελαστικά πρόχειρη κι' ευκολομεταχειρίστη αισθητική του) συνέχισε άγωνα την αθλιότητα της εποχής εκείνης και παράτεινε τη φωνή της αγωνίας της μέσα σε μια εποχή σαν τη σημερινή, που τίποτα το κοινό δεν έχει και δεν πρέπει να έχει με τα κλαψιάρικα, νευρασθενικά, ψευτορωμαντικά, και υπερατομικιστικά ιδανικά της εποχής του Καρυωτάκη».⁵

Ο Καραντώνης στο συγκεκριμένο σημείο προβάλλει τη δική του εποχή ως πλήρως διαφοροποιημένη από αυτήν του Καρυωτάκη, δίχως σαφή αναφορά στις ριζικές αλλαγές ως προς τα βασικά στοιχεία απόκλισης. Από την άλλη, η απόδοση θετικού χαρακτηρισμού για τον Καρυωτάκη ως αυθεντικού καλλιτέχνη ακυρώνεται άμεσα με την υπονοούμενη ενοχοποίηση του ποιητικού του έργου για παρατεταμένα ολέθρια επίδραση, έχοντας έτσι κατά λογική συνέπεια του ισχυρισμού την αποκλειστική ευθύνη για τη διατήρηση του νοσηρού κλίματος απαισιοδοξίας και παραίτησης της δεκαετίας του '20.

² ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 478.

³ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 478.

⁴ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 478.

⁵ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 479.

Ως εκ τούτου, το φάντασμα του ποιητή εξακολουθεί στην κριτική αυτή προσέγγιση ως δραστική παρουσία να στοιχειώνει τον ποιητικό ορίζοντα μέσω του καρυωτακισμού εν έτει 1935, δίνοντας έτσι την εντύπωση στον εκάστοτε αναγνώστη του άρθρου της αιτιώδους σύνδεσης της καρυωτακικής ποίησης με το περιγραφόμενο τέλμα των νέων ποιητών τότε, επιφέροντας την πλήρη έλλειψη προοπτικής συνακόλουθα με τον εν γένει αποπροσανατολισμό, όπως φαίνεται χαρακτηριστικά στο παρακάτω απόσπασμα:

«Έτσι όποιος παρακολουθεί τις ποιητικές εκδηλώσεις των νέων θα παρατηρήσει πως ο μοντερνισμός που ξεπήδησε από την ολότελα προσωπική ποίηση του Καρυωτάκη κρατώντας μόνο τα σχηματικά της γνωρίσματα, ενώ χρεωκόπησε και σαν κοινωνική αντίληψη και σαν ατομική φιλοσοφία και σαν ηθική και σαν αισθητική μέθοδος, βρίσκει ακόμη οπαδούς και συνεχιστές, που ερμηνεύοντας κατά έναν ολέθριο, αντικαλλιτεχνικό και αντιζωϊκό τρόπο τον πολλαπλό ρόλο του Καρυωτάκη, εξακολουθούν να γράφουνε τα ποιήματά τους σα να τούς τα υπαγορεύει μυστικά το φάντασμα του αυτοχειρισμένου ποιητή».⁶

Επιπλέον, ο καρυωτακισμός επικρίνεται αυστηρά ως καλλιτεχνικό, πνευματικό και εν γένει κοινωνικό φαινόμενο λόγω της ολέθριας επενέργειάς του στην «ορθή αντίληψη των νέων για όλα τα πνευματικά φαινόμενα της ζωής και της τέχνης, για τη γλώσσα, για την ποίηση, για την αναζήτηση του αληθινού ποιητή, για το Ιδανικό της ζωής, για τα δικά μας τέλος λογοτεχνικά ζητήματα».⁷ Συνεπώς, ως φυσική απόρροια αυτού του ισχυρισμού προκύπτει η έμμεση απόρριψη του ποιητικού έργου του Καρυωτάκη ως προς την πρόκληση γενικής σύγχυσης για τον δρόμο προς τον αληθινό ποιητή, καθιστώντας το για τον συγκεκριμένο λόγο τελικά ακατάλληλο, παρά την αναγνώριση γνησιότητας, στη βάση της προβαλλόμενης επιτακτικής ανάγκης για μετατόπιση σε διαφορετική ποίηση.

Συνεπώς, επιχειρείται εδώ γενίκευση της αρνητικής στόχευσης ως προς την ανάλογη με τον καρυωτακισμό καταδίκη της καρυωτακικής ποίησης, με ζητούμενο την άμεση απενεργοποίηση της καταστρεπτικής της επιρροής και φυσικό επακόλουθο την περιθωριοποίηση του ποιητή, διότι συνιστά μήτρα ανατροφοδότησης του φαινομένου. Το συμπέρασμα που αποδίδεται είναι το πνευματικό αδιέξοδο από ξεπερασμένο πλέον ποιητικό πρότυπο άλλης εποχής, παρατείνοντας στη δεύτερη μεσοπολεμική δεκαετία τη νοσηρή ατμόσφαιρα της προηγούμενης.

Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη θεώρηση: «Διπλό είναι το κακό που προξένησε στους νέους η επίδραση του Καρυωτάκη: ηθικό και αισθητικό. [...] Ζώντας μέσα σε μίαν ατμόσφαιρα χαλαρωμένη πνευματικά ήταν φυσικό να

⁶ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 479.

⁷ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 479.

γοητευθούνε από την ποίηση του Καρυωτάκη που έλεγε όσα δεν κατόρθωσε να πει κανένας από τους μεταπολεμικούς και μοντέρνους ποιητές της απαισιοδοξίας και του περίφημου κλαυσίγελου. Μην έχοντας όμως κανένα δεσμό με τη ζωντανή μας παράδοση και καμμία προσωπικότητα για να υπερκινήσουνε δημιουργικά τη γοητεία τους, ώστε να διατηρήσουν την πνευματική τους ελευθερία και προ παντός την ανεξαρτησία της προσωπικής τους τέχνης, σαν ποιητές που θέλανε να είναι, παρασυρθήκανε όλοι τους άβουλα και υστερικά σε μια πλαστή και αξιοθρήνητη εσωτερική ζωή, σε μια μελοδραματική και κακόφωνη αυτοδιαπόμπευση, σε μια συνειδητή ηθική μαλάκυνση, πνίγοντας μέσα τους κάθε δυνατό και αυθόρμητο αίσθημα, κάθε ελεύθερη κίνηση της ψυχής τους, κάθε δημιουργικό και γόνιμο ενθουσιασμό, κάθε ανθρώπινη αξιοπρέπεια».⁸

Ως προς τη συγκεκριμένη αποτύπωση μιας έντονα ζοφερής κατάστασης σε σημείο κινδύνου επικείμενου αφανισμού για τους νέους ποιητές τότε από προσέγγιση της καρυωτακικής ποίησης, εντοπίζεται για μια ακόμη φορά η πρόθεση αλληλένδετης καταδίκης της μαζί με τον καρυωτακισμό, με σκόπιμη αναφορά στην επισήμανση των τραγικών συνεπειών από την πλήρη αποκοπή από την ποιητική παράδοση ως απόρροια της καθήλωσης στην καρυωτακική επίδραση. Ο αρνητικός προσδιορισμός του καρυωτακισμού συνιστά ουσιαστικά στο συγκεκριμένο σημείο αφοριστική κρίση, με τη σκόπιμη χρήση μακροπερίοδου λόγου για ενίσχυση του απορριπτικού ύφους, προς μια αποδιδόμενη μάλιστα με δραματική συνέπεια την πνευματική ναρκοθέτηση, αντιστικτικά στη γόνιμη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του κάθε νέου ποιητή με τη διαμόρφωση προσωπικής έκφρασης.

Σε αυτήν την ερμηνευτική βάση, επισημαίνεται επιπλέον για τους δέκτες της καρυωτακικής επίδρασης ότι: «Είναι τραγική η αντιπαράσταση της ποίησής τους με την ποίηση του Καρυωτάκη. Το εσωτερικό δράμα του Καρυωτάκη [...] το πήρανε για ανώτερο σκοπό της ζωής και του πνευματικού ανθρώπου και καταντήσανε να πιστέψουνε στο ιδανικό της αδικαιολόγητης αυτοκαταστροφής και της βαθμιαίας ψυχικής εξαθλίωσης, αδυνατώντας να καταλάβουνε πως η ηθική λάμψη και η ψυχική δικαίωση της ποίησης του Καρυωτάκη πηγάζει από τη βαθειά και μαρτυρική συνείδηση του ξεπεσμού του και της τραγικής του μοίρας και όχι από την τεχνητή καλλιέργεια ψυχικών μικροβίων. Ο Καρυωτάκης μήτε διάλεξε τη μοίρα του μήτε καυχήθηκε γιατί τον διάλεξε η μοίρα του. Σα γνήσιος άνθρωπος που ήτανε και που ήθελε να ζήσει –μάς το δείχνουνε αυτό τα πρώτα του ποιήματα– πάλαινε απελπιστικά με την αδυσώπητη μοίρα του, νικήθηκε σαν άνθρωπος μα νίκησε σαν καλλιτέχνης, γιατί όντας αληθινός ποιητής κατόρθωσε να μεταμορφώσει σε

⁸ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 480.

ποίηση την πάλη πρώτα και την υποταγή έπειτα της ψυχής του στο δαίμονα που τη θανάτωνε σιγά-σιγά».⁹

Στο ανωτέρω απόσπασμα εντείνεται η υπονόμηση της καρυωτακικής ποίησης ως άκρως ιδιάζουσας περίπτωσης αποτύπωσης ενός προσωπικού δράματος, καθιστώντας την ακατάλληλη ως γόνιμο έδαφος για περαιτέρω αξιοποίηση. Στο συγκεκριμένο αρνητικό πλαίσιο περί καρυωτακισμού σε πλήρη συνάρτηση με το ποιητικό έργο του Καρυωτάκη, επισημαίνεται επι-πρόσθετα:

«Όταν η ατομική δυστυχία εξαναγκάζει τον ποιητή σε μια κούφια και δί-χως περιεχόμενο άρνηση της ζωής ο ποιητής αυτός δεν είναι άξιος να πει τί-ποτα το ουσιαστικό με την τέχνη του, κι ας υποφέρει όσο θέλει. Πολύ περισ-σότερο γίνεται ανάξιος ο ποιητής που μη βρίσκοντας αρκετή την ατομική του κακοτυχία, δανείζεται τη δυστυχία του για να αρνηθεί με περισσότερα τάχα ηθικά δικαιώματα τη ζωή, μόνο και μόνο γιατί νομίζει πως μεγαλώνει έτσι και πως γίνεται αντιπροσωπευτικός τύπος της εποχής του, δίχως να κατα-λαβαίνει πως όχι μόνο δε μεγαλώνει καθώς αρνιέται και περιφρονεί και αντι-καθιστά με το μηδέν όλες τις αξίες και τις μορφές της ζωής, μα το εναντίο, πως μικραίνει ανυπολόγιστα εξευτελίζοντας ακόμη και αυτό το απλό και πε-περασμένο νόημα του κοινού ατόμου.

Δεν υποστηρίζουμε βέβαια πως ο ποιητής πρέπει να κλείσει την ψυχή του στον πόνο και στη δυστυχία ή πως ο σύγχρονος άνθρωπος δεν υποφέρει και δε δοκιμάζεται από τη μοίρα. Το εναντίο μάλιστα. Αλλά ο πόνος του ζωντα-νού ανθρώπου και του αληθινού ποιητή είναι συμφυής με την ουσία της χα-ράς του και όλων των άλλων συναισθημάτων του και για κανένα λόγο δε μπορεί να θυμίζει τις απελπιστικές τάχα μα τις επιδειχτικές κατά βάθος κραυγές των εγκαταλελειμμένων στην απόλυτη ψευτιά της ψυχής τους, νέων μας ποιητών».¹⁰

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα αποδίδεται πάλι emphaticά η ασυμβατότητα της καρυωτακικής ποίησης προς αξιοποίηση θεματικών μοτίβων αισιόδοξης ενατένισης της ζωής, όπως προσιδιάζουν σε αληθινό ποιητή, λόγω αποκλει-στικής εστίασης στην ολική παραίτηση και στον εσωτερικό μαρασμό, ειδικά υπό το συγκεκριμένο πρίσμα της έντονα πεισιθάνατης τάσης. Ως εκ τούτου, κρίνεται ανστηρά καταδικαστέα η επιδίωξη μίμησης μιας πολύ ιδιαίτερης περίπτωσης ποιητή, διότι η απόπειρα μεταφοράς της μηδενιστικής ροπής του αυτόχειρα ποιητή στον προσωπικό χώρο του κάθε νέου δημιουργού κατα-στρέφει το ποιητικό του ταλέντο.

Αυτή η περιγραφή απόκλισης του Καρυωτάκη από το επιζητούμενο πρό-τυπο αληθινού ποιητή δημιουργεί λογικό χάσμα ως προς την προηγούμενη

⁹ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 480.

¹⁰ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 481.

θετική κρίση του Καραντώνη ότι «νικήθηκε σαν άνθρωπος μα νίκησε σαν καλλιτέχνης» γιατί ήταν αληθινός ποιητής,¹¹ ενώ συνδέεται με την ουσιαστικότερη επιδίωξη της άμεσης απόσυρσής του από το τότε ποιητικό προσκήνιο. Άξιο επισημάνσης, επίσης, ότι η απόρριψη των καρυωτακικών ποιητών δεν τεκμηριώνεται από συγκεκριμένη ονομαστική αναφορά, πέρα από τη γενική διαπίστωση ότι «τα κλαυποπούλια του Καρυωτακισμού δεν παύουνε μήτε στιγμή το μονότονο θρήνο τους. Αυτό δείχνει πως η κλάψα τους αρέσει».¹²

Το τελικό πόρισμα είναι η εν γένει καταδίκη του καρυωτακισμού ως αιτία αποτυχίας των νέων ποιητών, καθώς: «Ό,τι ο Καρυωτάκης δημιούργησε υπακούοντας στο εσωτερικό του δράμα, προσπαθούνε να το υπερβάλλουνε με κάθε τρόπο, να το αναδημιουργήσουνε ξεπερνώντας το, να δείξουνε πως ανήκουνε όλοι στη δική του μοίρα και στη δική του τέχνη. [...] Το ύφος της συγκρατημένης απόγνωσης που χαρακτηρίζει τους στίχους του Καρυωτάκη το πήρανε για εύκολο στυλ και ρυθμίσανε ανάλογα το θανατερό περπάτημα της ψυχής τους. [...] Το σκοινί του κρεμασμένου, αντί να φέρει ευτυχία όπως πιστεύει ο λαός, προξένησε πνευματική κακοτυχία σ' όσους το αγγίζανε. Με τέτοιες προϋποθέσεις δεν πρέπει κανείς να παραξενεύεται για την άφθονη και την εύκολη παραγωγή Καρυωτακικών ποιημάτων και Καρυωτακικών ποιητών.

Δεν είναι αληθινά μακάβριο το θέαμα της πνευματικής αυτής στρέβλωσης που αργοβυζαίνει τις ψυχές και τα μυαλά τόσων νέων φοβερίζοντας να καταστρέψει όλα τα καλλιτεχνικά μέσα του καθαρού ποιητικού λόγου και να παραμορφώσει φριχτά τη φυσικότητα της δημοτικής μας γλώσσας; Πώς είναι δυνατό να λέγονται ποιήματα λυρικά, κατασκευάσματα με τέτοιο περιεχόμενο και πώς είναι δυνατό η μορφή τους να είναι διαφορετικής ποιότητας από την ουσία τους αφού ό,τι λέμε μορφή στην τέχνη δεν είναι παρά το ίδιο το περιεχόμενο στην αισθητή του πραγματικότητα; [...] Νομίζοντας πως ο Καρυωτάκης έγινε ποιητής επειδή χρησιμοποίησε κάποιους γλωσσικούς νεολογισμούς βασισμένους στο ανακάτωμα καθαρεύουσας και δημοτικής, παίρνουνε για δόγμα αισθητικό τις ιδιοτροπίες αυτές και μεταχειρίζονται όλοι τους μια γλώσσα γυμνή, στατική, ανάκατη, συνθηματική, απρόσωπη, άχαρα μικροαστική και πρόχειρη σαν ατημέλητη κουβέντα, που η μόνη της καλλιτεχνική πρωτοτυπία, είναι μια επιδειχτική, επιπόλαιη και ασυνείδητη ερωτοτροπία με την καθαρεύουσα».¹³

Στο συγκεκριμένο κείμενο τίθεται ουσιαστικά ζήτημα κοινής καταδίκης καρυωτακισμού και καρυωτακικής ποίησης ως αλληλένδετα μη ανταποκρινόμενων περιοχών στις προδιαγραφές της καθαρής ποίησης, δεδομένου ότι ο

¹¹ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 480.

¹² ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 482.

¹³ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 482-484.

αποκλίνουν ως προς τις αισθητικές της νόρμες νεωτερισμός στον Καρυωτάκη της πρόσμειξης της δημοτικής με την καθαρεύουσα συνιστά το σημείο εκκίνησης για την πλήρη ασυμβατότητα μορφής με περιεχόμενο στους αντιγραφείς, με τελική συνέπεια τον εγκλωβισμό στην καλλιέργεια μιας εντελώς ακαλαίσθητης γλώσσας. Επομένως, με τους οπαδούς της καρυωτακικής ποίησης προέκυψαν αντί για «ψήγματα χρυσαφιού [...] από αληθινή λυρική ποίηση, [...] τρίμματα ποιητικής σκουριάς προξενημένης από τη χρήση μιας ολέθριας και αντικαλλιτεχνικής αισθητικής».¹⁴

Ως εκ τούτου, αυτή η κριτική προσέγγιση οδηγεί αυτόματα, δίχως να χρειάζεται να δηλωθεί καθαρά, στην απόρριψη της καρυωτακικής ποίησης ως προς τη φυσική διεργασία αναγωγής στην αρχική αιτία του κακού, με βασικό αρνητικό της την ιδιάζουσα γλώσσα, συνιστώντας εμπόδιο στην τότε εποχή για ριζική αναθεώρηση με προσανατολισμό εφεξής στην καθαρή ποίηση, όπως φαίνεται χαρακτηριστικά στο παρακάτω απόσπασμα:

«Ποιά σχέση έχουνε όλ' αυτά με την καθαρή ποιητική γλώσσα που είναι αυστηρό σύστημα με οργάνωση εσωτερική, με άπειρες καλλιτεχνικές δυνατότητες εξέλιξης και πλουτισμού, και όχι αυθαίρετο ανακάτωμα δίγλωσσης πεζολογίας, για λόγους εύκολης και ανεξάντλητης κατασκευής τυποποιημένων και απρόσωπων στίχων; Με τέτοια γλώσσα για όργανο εκφραστικό τίνος είδους τέχνη μπορεί κανείς να θεμελιώσει αισθητικά και τίνος είδους ποίηση να πραγματοποιήσει; Το βλέπουμε αλοιίμονο, στα έργα των άφθονων Καρυωτακικών ποιητών. [...] Η ποιητική εικόνα, ή καλύτερα το ποιητικό όραμα, για να εντυπωθεί και να συγκινήσει λυτρωτικά, πρέπει να αναγνωριστεί από τη φαντασία του αναγνώστη σα μια ζωντανή, φυσική και ρυθμική πραγματικότητα, ασύγκριτα όμως πιο τελειωμένη, εξιδανικευμένη και σχεδόν υπεραισθητή. Διαφορετικά, η ποίηση γίνεται πρόζα, καλή ή κακή αδιάφορο, εξυπηρετεί δηλαδή όλες τις άλλες ανάγκες του νου μας εκτός από την υπέρτατη επιθυμία του να επικοινωνήσει μυστικά με τον υπεραισθητό κόσμο του καθαρού ποιητικού λόγου».¹⁵

Από την εξέταση, λοιπόν, αυτού του άρθρου περί παρατεταμένα ολέθριας επίδρασης της καρυωτακικής ποίησης στους νέους τότε ποιητές, καθίσταται σαφές ότι κεντρικός στόχος του Καραντώνη είναι κατά βάση το ποιητικό έργο του Καρυωτάκη κάτω από την πρόφαση του καρυωτακισμού, στοχεύοντας στην άμεση απόσυρσή του ως υπαινικτικά βασική προϋπόθεση για αλλαγή ποιητικού ορίζοντα προς την προβαλλόμενη αισιόδοξη θεώρηση της ζωής. Με το συγκεκριμένο άρθρο ξεκινά η συστηματικά αρνητική στάση των βασικών κριτικών της Γενιάς του '30 αμφίδρομα για καρυωτακική ποίηση και καρυωτακισμό, όπως θα επιβεβαιωθεί τρία χρόνια αργότερα με τις αφοριστικές

¹⁴ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 485.

¹⁵ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ 1935, 486.

κρίσεις της υπόλοιπης ομάδας των βασικών κριτικών των *Νέων Γραμμάτων* με την αφορμή της δημοσίευσης των *Απάντων* του Καρυωτάκη.

Η κριτική για το ζήτημα του καρυωτακισμού, τόσο στην έκφανση του μεσοπολεμικού καρυωτακισμού με την ευκαιρία της κριτικής έκδοσης των *Απάντων* του ποιητή το 1938, όσο και στις υπαρξιακές εκδοχές του νεοκαρυωτακισμού, θα εξεταστούν στην πορεία σε μια σειρά από κριτικά άρθρα μου. Το σίγουρο, πάντως, είναι ότι ο Καραντώνης ως κριτικός εισήγαγε όχι τον Καρυωτάκη, αλλά το φάντασμά του. Ο Καρυωτάκης έτσι στο επίπεδο της κριτικής, όχι της ποίησής του, δεν θα σταματήσει ποτέ να στοιχειώνει τη σύγχρονη λογοτεχνία.